

לייורדים בקאהיר

מאז אינו אומר לאיש מה הוא מתכוון לעשות, אינו מנהל יומן משרדי, אינו קובע פגישות מראש, אינו מתכנן את מעשיו. בבוקר הוא מחליט מה יעשה במשך היום. ביום אחד הוא יכול לטוס לקאהיר, למחרת היום הוא יכול להחליט לנסוע לליסבון. איש אינו יודע זאת מראש, כי גם הוא עצמו אינו יודע.

למחרת בערב חיו פניו מודאגות, כימעט פרצתי לחדר שלך, אמר. תמהתי על כך, והוא הסביר שהתכוון להיפגש בשכונה כלשהי עם איש מקומי לשם ביצוע עסק, כשבכיסו חבילה קטנה של יהלומים שהווה כמה מאות אלפים. הוא רצה להודיע לי על כך מראש, לכל מקרה שלא יבוא. אם ייעלם, יידע מישהו מה היו מעשיו. אך כשהקיש בדלת חדרי איש לא ענה לו, אף שעל הדלת היה תלוי שלט „גא לא להפריע“ (שכחתי להסירו כשיצאתי). הוא החל דואג לשלומי, וכימעט ביקש לפרוץ.

ישבנו בביתה הקפה ודיברנו. אחד המלצרים כבר הכיר אותנו והפך משרתו האישי. הוא דיבר על המוסיקה של ואגנר, על ילדותו בעירת-פיתוח, על יחסו לנשים ולחינוך ילדים, על מנחם בגין, על מינהגי אירופה. כל דיעותיו היו מקוריות לגמרי, אמיתיות וראויות להישמע. הן נשאבו כולן מניסיון חייו הסגור.

פעם ביום עלה לאולם הקאזינו של המלון. הוא שיחק רולטה ובלאק-ג'ק, הכל לפי שיטה קבועה וזהירה, ובכל פעם יצא משם ברווח צנוע של 180 עד 200 דולר. זה כיסה את מחיר המלון והשאיר עודף. מנהל-המישחקים הציע לשלם לו 100 דולר ליום, אם יוותר על המישחק. כשראיתי בפעם האחרונה, הוא התבונן מקרוב בחתונה מוסלמית מפוארת. עיניו בלשו אחרי כל פרט. הרגשתי שהכל נקלט במוחו, והייתי בטוח שהכל יירשם כדת וכדין ביומן הקטן שלו.

בזכות הצביעות

המתחסדת

ברור שיש הבדל בין יום ויליה בין האווירה השקטה באולפן הטלוויזיה ובין המצב בשדה-הקרב. שם מתרוצצים אנשים נפחדים, עייפים עד מוות, לחוצים ורצוצים. הנדרשים לקבל החלטות גורליות בשעה שחברים נהרגים סביבם, המצב שרוי בערפל סמיך של אי-ודאות, המתחיות מורטת את העצבים וכל רגע יכול להיות הרגע האחרון. שום מתחסימוולציה, בנוסה ירון לונדון, אינו יכול ליצור תנאי-קרב. אך לא בכך היה ההבדל העיקרי בין ההכרעות בשדה-הקרב ובין ההכרעות באולפן.

ההבדל הוא בצביעות. כימעט איש אינו אומר במישחק הסימוולציה מה הוא היה עושה באמת בתנאים המתוארים במישחק. הוא אומר מה שהיה עושה אילו התנהג כפי שנדרש על-ידי התדמית העצמית שלו, ועל פי הצפיפות של קהל-המאזינים, שאת אהדתם הוא רוצה לרכוש. מבחינה זו אין הבדל בין חיילים ועורכי-דין, רופאים ויעיתונאים.

האם זה רע?

ידידי בועז עברון כתב פעם, לפני שנים, מאמר נלהב בזכות הצביעות. הצביעות, כך אמר, מעידה על בושח. וכל עוד יש בושח, יש תיקוה. האיש הצבוע מודה, בעצם, שיש גורמה הגונה, ובדבריו הצבועים הוא מכיר בעליונותה של גורמה זו.

איני בטוח כי מוסה פלד, נתקה גיר, גיא יעקובסון וחבריהם, שלא לדבר כלל על שלמה באום, אכן היו מתייחסים תמיד לשבויים ולאורחים כפי שהודיעו בתוכנית די-מח. אך טוב שהם אומרים שכך צריכים להתנהג, שאת צריכה להיות הנורמה של צה"ל. שהרי שידוך כזה נשמע אומחנך.

לכן הפחידה אותי הר דעתו של מוסה פלד שאינו חייב לקחת שבויים ו"לקבל כניעה". לא היה ברור למה הוא מתכוון. בי מילחמת שתי-הימים ניתן אלפי חיילים מצריים לע"ב בור דרך קווי צה"ל, בברי חתם הביתה, ולרבים ניתנו מים. זהו פירוש אחד של "אייקבלת כניעה". אך יש גם הדוגמה של אריק שרון, שאמר פעם כי ברצועת-עזה, לא הרגו אנשי שבויים, מפני ש"לא היו שבויים".

את הדבר הנבון ביותר אמר אחד המשתתפים בדיון — שכחתי מי זה היה — שאמר כי רצח שבויים (וזה כולל הריגת חיילים המרימים ידיים, אף בטרם „קבלת כניעתם“) אינו רק בלתי-מוסרי, אלא גם טיפשי. אם האויב יחשוש שמא ייהרג אם ייכנע, הוא יילחם עד הסוף, ויפיל קורבנות נוספים מצידו. גם במקרה זה, המוסר והתבונה כרוכים זה בזה. הרוצח הוא חייל טיפשי.

באום

האיש היה כבן 40, בריא-גוף, ממושקף. הוא לבש מעיל עליון עבה בצבע בז', שלא התאים כלי-כך לאקלים המקומי, שהיה חמים למדי.

במשך „חמש הדקות“ שחיכנו, התוודענו. הוא שאל אותי לגבי המרחק למלון. מכיוון שהתכוונתי להתאכסן באותו בית-המלון, הצעתי לו שנתחלק במונית.

בדרך העירה הצטערתי. אני אוהב את קאהיר, ובבואי אליה אני מתבונן באתרים המוכרים, ונהנה מהם בשקט. הפעם הייתי נאלץ להסביר, להשיב על שאלות, להחליף דיבורי-נימוסין. האיש דיבר עברית, אך מילים עבריות רבות התחלפו לו במילים גרמניות. הסתבר לי ששמו בטיטו, שהוא יהלומן ושהוא שיהה בגרמניה. יש לו מישפחה בארץ, ואחד מקרוביו אף היה פעם מעורב בפרשה ידועה, מעולם לא היה במצריים קודם לכן.

שאלתי את עצמי אם החיסכון של כמה פונטים היה כדאי. האיש המטיר עלי שאלות. בארץ אמרו לו שאסור לאכול במיסעדות במצריים, כי הכל מטונף, שאסור לשנות מן המים, שאסור להאמין אף לאיש, ושאר שטויות מסוג זה. הייתי בטוח שהנה עוד יהודי ממוצא צפון-אפריקאי, המבקש להפגין את עליונותו ועלייו גילוי שינאה ובזו לערבים.

האיש גם היה חמקני מאוד לגבי מעשיו. לשם מה

ההרגל הוא בעוכרינו. הוא מקהה את החושים. היום הראשון בעיר זוהי הוא כאהבה הראשונה — כל החושים מחודדים, אתה שרוי במתח מבורך, נשפך יונקת מעיין בלתי-נדלה של חוויות. והיום הראשון בקאהיר, חמישה ימים אחרי גאומה של אזור אל-סאדאת בכנסת, היה כך על אחת כמה וכמה.

בשבוע שעבר, כאשר דרכתי על אדמת מצריים בפעם השביעית או השמינית, נזכרתי בצער ובגעגועים באותה התרגשות שאחזתי אז, כאשר התקרב המטוס היווני מעל לדלתא החשוכה, אל קאהיר, ובכיסוי אין אלא דרכון ישראלי שאין בו אשרת-כניסה למצריים, ור איש לא יכול היה להעת איך יקבלו את פני.

היכן הגימם ההם — הר מתח שבכל פגישה; המראה הראשון של הפיראמידות מבעד לחלון החדר במלון; סגני-האלופים של שרות הביטחון שהוצבו לי כשומרי ריגוד; העימות הראשון עם המוח המבריק של בוטר רוס בטרנס-ע'אלי; הפגרי שה הראשונה עם גיהאן

בוטר-ע'אלי

אל-סאדאת; ההתרגשות שאחזה בכל מיסעדה ובשוק כאשר נודע כי הגה ישראלי אמיתי, בשרידים; ההרגשה שאתה מוקד כל תשומת-הלב בכל מקום; המבטים החטופים; החיוכים; הברכות?

מכל זה לא נותר דבר. הכל נורמלי, נורמלי, נורמלי. המטוס של אל-על נוחת בגמלה-העופה ליד מטוס כווייתי, לא הרחק ממטוס סעודי. באולם-הקבלה עומד בעל דרכון ישראלי מאחרי בעל דרכון תוניסי, ולפני בעל דרכון של האמירויות המאוחדות. בחאן-אל-חילי מדברים התיירים ביניהם אחת של חנות בצרפתית, ביניהם השנייה בעברית, ביניהם השלישית בגרמנית. במסויון המצרי שואל הסמל, השומר על הסרקופאג של אחד הפרעונים (אולי ידיו של יוסף המשביר?) מניין אתה, וכשאתה משיב שישראלי אתה הוא פורץ במבול של מילים עבריות: „שלום, מה שלומך, בהצלחה, ומצפה לטיפ עבור הסבת המוצגים.“

הכל נורמלי. בביתה-המלון אתה וזכה באותו היחס כמו הנורווגי, השווייצרי והארגנטיני. המלצרית אינה מתרגשת בשומעה שאתה ישראלי, ואינה רצה להתלחש עם חברותיה. התרגינה היא סתם חדרנית, ולא יפהיפה וורת החשודה עליך כמרגלת של שרות-הביטחון. שום אופנועי-מישטרה אינם נוסעים לפגוע תוך השמעת צפירוג מחרישת-אוזניים.

הכל נורמלי.

הכל.

רק דבר אחד לא השתנה. בכיכרה-שיחורר (איש אינו קורא לה בשמה החדש, כיכר-סאדאת) עומד צעיר לבוש-הדר, המשתוקק לעזור לך. כשהוא שומע שאתה ישראלי, הוא פורץ בהתלהבות. „שלום! מה שלומך? אתה מכיר את פראג? הצלם בתל-אביב? הוא החבר הכי טוב שלי. אני הולך לבקר אותו. היתו רוצה לשאול אותך כמה שאלות על ירושלים. אנא, בוא איתי למישרד שלי, מה תיכף, כדי שאוכל לתת לך את כרטיס-הביקור שלי. יש לנו בית-המיסחר הטוב ביותר למיורדים...“ זכרתי את התנות הזאת עוד מביקורי הראשון. כשנפלת בפח והוצאתי עשרות פונטים על מיורדים ומינורקיס מרוכזים. מחקתי מידי הצעיר האלגנטי. במרחק של מאה מטרים משם ניגש אלי אדם מכובד בגיל העמידה. „אתה מישראל? שלום! אחי נפצע במילחמה בסני, כמה טוב שיש שלום! אנא, אתה מוכרח לשתות איתי כוס תה. בוא איתי לביתה-המיסחר שלי. אני רוצה לתת לך את כרטיס-הביקור שלי. אנו מייצרים את מי-הוורדים המרוכזים האתנטיים...“

וכן הלאה, שם פעמים באותו בוקר. הכל מטעם שתי חנויות מתחרות, המוכרות מיורדים מרוכזים, שיטת הפיתוי היא אלגנטית, מעשה-אמנות. וגם שיטות-ההתחמקות שלי כבר הפכו מעשה-אמנות.

אבל הם מנסים לפתות גם שוודים, אוסטרים ובריטים, היוצאים מן התנות כשהם עמוסים מיורדים. הכל נורמלי.

מר בטיטו מבוגאזי

הקצין הצעיר ליד דלפק ביקורת-הדרכונים בגמלה-העופה של קאהיר היה נחמד וחייכוני. אך הדרכון שלי לא מצא חן בעיניו. הוא היה ישן ובלוי, והתצלום לא היה בדיוק בו כראוי.

„חמש דקות, בבקשה“, אמר. חמש דקות הן מרגש גמיש מאוד במצריים, והתכוונתי להמתין בסבלנות, עד שיברר את העניין במישרד שרות-הביטחון בגמלה.

לידי המתין אדם נזה, שגם הדרכון שלו לא מצא חן בעיני הקצין. קל היה להבין מדוע. אמנם, הדרכון עצמו היה חדש ושומר היטב. אך האיש בא במטוס מתל-אביב, הדרכון היה גרמני ומקום-הלידה הרשום בו היה בגאזי בלוב.